

"Samen op weg gaan" maar niet als gelijken.

Over het synodale proces bijeengeroepen door paus Franciscus

Korte inhoud

Santiago Villamayor is een Spaanse theoloog met een kritische stem over het functioneren van de Kerk. Zo ook is hij enerzijds verheugd dat het synodale proces door paus Franciscus gelanceerd werd. Anderzijds blaast hij warm en koud over het *Voorbereidend Document: 'Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending'*¹ met als belangrijkste kritiek dat de hiërarchie in de Kerk, de bisschoppen, de touwtjes van heel het proces in handen houden. 'Wanneer komt er echt een Raad van het Volk in de Kerk?' is zijn verzuchting. Dit synodaal proces blijft ook nu weer een 'synode van de bisschoppen' zoals het ook op het voorblad van het voorbereidende document staat: 'Synodus Episcoporum'.

De taal in het voorbereidend document is niet de taal die de 'gewone' mens van vandaag spreekt. De taal van de Kerk blijft ook in dit document anachronistisch, te dogmatisch, te letterlijk en te bijbels, te veel opgebouwd met verwijzingen naar de eigen kerkelijke documenten die zelf ook anachronistisch, dogmatisch en bijbels zijn. Door de bisschoppen als hoeders van de Openbaring te blijven noemen, kan echte vernieuwing geen doorgang vinden. De Kerk beschouwt de Openbaring als bron van waarheid en gezag en vat dit op een statische en middeleeuwse manier op. Wat betekent in zo'n context het 'luisteren naar het volk' als de dogmatiek en het eigen grote gelijk van de hiërarchie de meetlat zijn om de *voorstellingen van het volk* en de roep om hervorming te beoordelen, laat staan om ze te steunen? En dan komen bijna vanzelf de pijnpunten op tafel: de positie van de vrouw, het verplichte celibaat voor de priesters, de pluraliteit op religieus, op cultureel en op gendervlak, de conservatieve moraal, het omgaan met de goederen van de Kerk, de lokale toenadering van de Kerk bij de politiek ...

Er dringt zich een diepgaande hervorming van de Kerk op. Dit synodaal proces zou een opening kunnen bieden voor deze hervorming. Maar met de resultaten van vorige synodes in het achterhoofd stelt Villamayor geen al te hoge verwachtingen. Alhoewel, er kunnen misschien kleine pasjes gezet worden in het 'samen op weg gaan'. Wie weet ligt hier toch een kans ...

Laten we nu Villamayor zelf aan het woord.

Wie de argumenten van Villamayor in detail wil lezen, bieden wij hier het integrale artikel van hem in bijlage aan.

Wij plaatsen ook enkele kanttekeningen bij deze tekst. Deze kanttekeningen kan je op deze website vinden bij 'Media' > Standpunten.

Je kan er ook zelf reacties formuleren op de tekst van Villamayor en op de kanttekeningen.

¹ Je vindt dit document: [Documento Preparatorio \(synod.va\)](https://www.synod.va/), met versies in alle talen.

Woord vooraf²

ROME-ADISTA. De viering van een synode ter bevordering van een synodale Kerk, een Kerk van luisteren en nabijheid, kan niet anders dan "goed nieuws" zijn: niet "een andere Kerk", maar "een meer verscheiden Kerk", zoals paus Franciscus zei, en een zin van Yves Congar aanhaalde. Het is echter ook "dubbelzinnig" nieuws, zoals wordt opgemerkt in een document over het thema van de deelname aan de synode door Santiago Villamayor, de vertegenwoordiger van de christelijke basisgemeenschappen van Saragossa. Villamayor staat ook in Italië bekend als een van de meest geëngageerde verspreiders van de nieuwe theologische paradigma's, te beginnen met de post-religie en het post-theïsme. Hij is tevens mede-auteur van de boeken van de uitgever Gabrielli Editori 'Una spiritualità oltre il mito en Oltre Dio' – 'Een spiritualiteit voorbij de mythe en voor God'.

De viering van de synode is dubbelzinnig nieuws omdat, afgezien van de merkwaardige uitnodiging om "samen op te trekken", gericht tot alle mensen, zowel kerkelijken als randkerkelijken, zij alleen een synode van bisschoppen is die mensen uitnodigen om deel te nemen. En dat houdt diezelfde mensen dus in een ondergeschikte positie ten opzichte van het kerkelijk leergezag. De synode die in oktober is geopend en in 2023 zal eindigen (met als thema "Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en missie") is dus niet "een christelijke vergadering van het volk van God waarin allen zich met dezelfde waardigheid en gelijke rechten kunnen uiten".

Villamayor biedt zijn theologische visie aan in overeenstemming met de nieuwe paradigma's, zonder op te houden zijn eigen "medewerking en bereidheid tot dialoog" aan te bieden. Hij doet dit als alternatief voor het leergezag van de Kerk dat in het voorbereidend document tot uitdrukking komt in een anachronistisch en mythisch taalgebruik. De inspanningen van Franciscus ten gunste van hervormingen en de urgentie van verandering die door velen binnen en buiten de Kerk tot uitdrukking is gebracht, verdienen een respectvolle verwelkoming van onze kant".

Hieronder volgt het document dat ons door de auteur is toegezonden en dat wij vertaald hebben uit het Spaans³.

WANNEER EEN RAAD VAN HET VOLK? Santiago Villamayor

1. Goed maar dubbelzinnig nieuws

Ik neem met voldoening kennis van de uitnodiging van paus Franciscus tot hervorming en bekering. Het is "goed nieuws" dat ik met hoop en realisme verwelkom. Het is geen universele christelijke vergadering, maar veronderstelt een vooruitgang ten opzichte van vorige synodes. Het is een bisschoppensynode met deelname van het volk. Ik waardeer vooral het verlangen naar hervorming en de openheid van Franciscus' uitnodiging aan alle mensen, zowel degenen die nauw bij de Kerk horen als degenen in de marge.

Ik huldig de wens om "samen op weg te gaan" zonder onderscheid van sociale klasse, geslacht of hiërarchische positie, in omstandigheden van gelijkheid wat betreft de interpretatie of onderscheiding van de boodschap van Jezus vanuit een vrij en oprecht geweten. Deze gelijkheid blijkt niet duidelijk uit het feit dat dit voorrecht op directe en bovennatuurlijke wijze aan de bisschoppen wordt toegekend op grond van hun band met de apostelen.

Veel christenen hebben reeds een zeer belangrijke metamorfose doorgemaakt door in de jaren zestig en zeventig in kleine gemeenschappen samen te komen als gevolg van het Tweede Vaticaans Concilie en de

² Inleidende tekst door Claudia Fanti, van het Italiaanse tijdschrift Adista

³ De vertaling naar het Nederlands uit het Italiaans is van Marc Bittremieux

profetische inspiratie van de armen. Het benaderen van hun levensomstandigheden en het kijken naar de eerste gemeenschappen is ons christelijk model geweest. De Kerk die wij hiërarchisch noemen, haar leergezag, haar sociale positie, haar theologie en haar liturgische taal leken ons niet te beantwoorden aan het geloof in Jezus van Nazareth, en dreven ons naar een kritische visie op ons behoren tot de Kerk.

Sindsdien bevinden wij ons in een andere theologie, een ander begrip van de Jezus-beweging en een andere visie op de waarheid en de ervaring van God. Wij hanteren een meer horizontale en gemeenschappelijke vorm van bestuur, in een wereld die de grenzen van de Kerk overschrijdt en zich richt tot alle mensen die geïnspireerd zijn door Jezus van Nazareth, of zij nu katholiek zijn of niet. Wij zijn ver verwijderd van deze verheerlijking van het gezag die de hiërarchie zichzelf toewijst als hoeder van de Openbaring. Nochtans is die Openbaring geen onwrikbare kennis en kan de letterlijke interpretatie niet worden aanvaard. Het Credo is een symbolische geloofsbelijdenis en veel van zijn artikelen moeten grondig worden herzien.

"Wij wandelen ook 'samen' met vele andere groepen en instellingen die ook de inspiratie van Jezus volgen en niet tot de Kerk behoren. Er zijn meervoudige vormen van toebehoren aan de Jezusbeweging, wat ons niet het recht geeft om al die vormen slaafs te onderwerpen aan het leergezag van de bisschoppen. Het volstaat te wijzen op de afwijzing van de vrouw, het omgaan met de kerkelijke goederen, de permanente overeenstemming met een conservatieve moraal, om maar te zwijgen van de politieke toenaderingen.

Wij plaatsen ons niet in een positie van superioriteit, maar in een meervoudige trouw: aan het wetenschappelijk beeld van de kosmos, aan de nieuwe epistemologie, aan de aanvaarding van pluraliteit op religieus, op cultureel en op gendervlak, aan de volledige erkenning van de vrouw en de kritiek op het patriarchaat, aan de aanknopingspunt bij de moderniteit, aan de seculiere wereldrechtvaardigheid, aan de scherpe kritiek op het systeem van het grondbezit, aan het overwinnen van het antropomorfisme en de magie in de vieringen, zonder vrees te hebben voor de scheiding van Kerk en staat of voor de andere waarden van onze tijd.

Morele autonomie en de seculiere idealen van mensenrechten en democratie zijn andere gebieden waarmee de dogmatiek van de Kerk niet overeenstemt. Daarom spreken wij, naast onze dank voor de uitnodiging, een zekere ongerustheid uit denkend aan de ervaringen van andere synoden. Omwille van de inspanningen van Franciscus ten gunste van hervormingen en de dringende behoefte aan verandering, die door velen binnen en buiten de kerk is geuit, verwelkomen wij met alle respect deze oproep tot synodaliteit.

2. De dubbelzinnigheid van het Voorbereidend Document⁴

In het 'Voorbereidend Document' wordt als leidraad en werkmateriaal een zeer aantrekkelijke titel voorgesteld - "Samen op weg gaan" - en wordt vervolgens een interne afstand vastgesteld tussen degenen die vooroplopen en degenen die achterblijven. Voortdurend wordt gewezen op de tegenstrijdigheid tussen het oproepen van iedereen om met dezelfde waardigheid deel te nemen en vervolgens het onderscheid maken tussen de herders en de kudde en het ontkennen van de democratische waarde van gelijke stem en stemrecht. Het document bevestigt de moderne waarden van democratie, participatie, een eengemaakte weg, openheid naar de wereld maar corrigeert deze waarden vervolgens door ze te onderwerpen aan de hiërarchie op grond van het feit dat de hiërarchie de waarheid bezit door goddelijke erfenis, waarbij zij de Openbaring beschouwt als de bron van waarheid en gezag, opgevat op een statische en middeleeuwse manier. De herders zijn de heren van het onderscheidingsvermogen voor zover zij het volk raadplegen. De Kerk wordt overdreven opgevat als een instelling van goddelijke orde verheven boven elke andere vorm van organisatie.

Het hele document straalt spiritualisme en anachronistisch taalgebruik uit. De erfenis van Jezus, geïncarneerd in de armen en hun noden, wordt gesublimeerd in een bovennatuurlijke wereld die het hele document besmet. De verwijzing naar een onwerkelijke en superieure wereld is een mentale constructie die reële problemen en verwezenlijkingen ondergeschikt maakt aan een ongrijpbare geestelijke wereld, parallel aan de

⁴ Dit is het voorbereidend document 'Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending – synode 2021-2023'. Dit document bevat 31 artikels. De nummers in deze tekst verwijzen naar deze artikels. Voor de vertaling van deze citaten hebben we de officiële Nederlandse versie van het Voorbereidend Document gebruikt.

onze. Vandaar de voorrang van de herders over de kudde op grond van de rechtstreekse afstamming van de apostelen, wat eigenlijk op basis van de evangeliën niet kan worden gerechtvaardigd.

Wat vandaag wordt opgevat als open deelname zonder voorverpakte standpunten, hoezeer men ze ook geopenbaard mag noemen, past niet in deze visie. Het is dezelfde opvatting als bij de vorige diocesane synodes waaraan wij hebben deelgenomen en waarvan wij niet kunnen zeggen dat er een dialoog is geweest buiten de door het leergezag van de bisschoppen vastgestelde standpunten om. "Samen wandelen" is wandelen op gelijke voet.

Het persoonlijk geweten is Gods beste gave en de drager van de ingevingen van goedheid en wijsheid die ons leven leiden: iets heel anders dan een Openbaring opgevat als een bewaarplaats van onveranderlijke waarheid, overgeleverd aan een bevoorrechte enkeling. De waarheid is veeleer de vrucht van een kritische consensus onder alle mensen, die enkel bij benadering te kennen is en voortdurend opnieuw wordt opgebouwd. Maar het document kent dit voorrecht in de eerste plaats toe aan de bisschoppen: "sommigen zijn aangesteld tot leraars en beheerders van Gods geheimen en tot herders voor de anderen" (n. 12); "zij die door de opvolging in het bisschoppelijke ambt het zekere charisma van de waarheid hebben ontvangen" (n. 13).

En dit is zelfs zo wanneer men dit voorrecht probeert te nuanceren door het te verbinden met de "sensus fidei" of het geloofsgevoel van het volk: "De bisschoppen zijn geroepen om te onderscheiden wat de Geest tot de Kerk zegt, niet op eigen houtje, maar door te luisteren naar het volk van God, dat "ook deelt in de profetische taak van Christus" (n. 14) en die onfeilbaar is in geloofszaken: "wanneer het erom ging dogmatische waarheden vast te stellen, wensten de pausen de bisschoppen te raadplegen om het geloof van de gehele Kerk te kennen, zich beroepend op het gezag van de *sensus fidei* (*geloofsinstinct*, het gelovig aanvoelen) van het gehele Volk van God, dat "onfeilbaar 'in credendo'⁵ is". (EG, n. 119)" (n. 11); "op grond van de zalving van de heilige Geest, die zij in het doopsel ontvangen hebben, kan het geheel van de gelovigen 'in het geloof niet dwalen'" (n. 13).

Het oordeel van de bisschoppen is niet altijd het juiste. De vermeende bovennatuurlijke aard van hun interpretatie is noch een rechtvaardiging, noch een garantie voor succes. De bisschop wordt gekozen uit de clerus of voorgedragen door zijn bisschopsbroeders en benoemd door de paus, soms zelfs op voorstel van de burgerlijke overheid. Gezien de interpretatieve context van velen van hen, die nogal ver afstaat van het dagelijkse leven en de levensomstandigheden van de mensen in het algemeen, is hun onderscheidingsvermogen bovendien vreemd aan het gevoel van de mensen, zoals blijkt uit het feit dat hun uitingen zo haaks staan op het goede gevoel van de burgers en op de consensus van de mondiale ethiek. Bisschoppen over de hele wereld hebben de goddelijke wet boven de menselijke wet gesteld en pedofilie in de doofpot gestopt omwille van misplaatste liefdadigheid.

Er zijn andere manieren om de synodaliteit te begrijpen, de synodaliteit van alle mensen die in hun vertegenwoordigers de stem vinden die hen verbindt. Maar daarvoor moeten zij democratisch gekozen worden, en dat is niet wat de katholieke theologie wil: "dit Volk, bijeengeroepen door zijn herders, houdt zich aan het heilige, aan de Kerk toevertrouwde bewaarplaats van het Woord van God" (n. 13); "herders, door God aangesteld als "authentieke hoeders, uitleggers en getuigen van het geloof van de hele Kerk"" (n. 14).

De synode is gebrekkig (belazerd) geboren als universeel overleg: "Zonder de apostelen, die hun gezag van Jezus ontvangen en door de Geest onderwezen worden, wordt de band met de waarheid van het Evangelie verbroken en loopt de menigte, ongeacht of ze Jezus aanvaardt of verwerpt, het risico haar visie op Jezus te herleiden tot een mythe of ideologie" (n. 20).

De overtuiging dat het niet mogelijk is de hiërarchische structuur te verlaten, is een fundamentele vergissing en moet plaats maken voor een brede raadpleging en daaropvolgend werk van dialoog en consensus onder

⁵ Onfeilbaar 'in credendo': dit betekent dat wanneer het volk het gelooft, het zich niet vergist, zelfs indien het de woorden niet vindt om zijn geloof tot uitdrukking te brengen.

gelijken. Dit is het proces dat eigen is aan alle kennis en aan goed bestuur en democratie. De andere is de hemelse aristocratie: "de raadpleging van het volk van God impliceert niet dat de Kerk de democratische besluitvorming, gebaseerd op het principe van de meerderheid, aangenomen wordt"; "het is een kerkelijk proces dat alleen kan plaatsvinden *in het hart van een hiërarchisch gestructureerde gemeenschap*". (n. 14).

De praktijk van Jezus brak met de synodaliteit van het Sanhedrin, met zijn wet, met zijn tempel, met zijn plechtigheden, en wendde zich om te luisteren naar hen die aan de basis stonden, uitgaande van hun levensomstandigheden. Zijn taal is eenvoudig en symbolisch, niet gegeven door onfeilbare woorden. De Jezus van de Kerk is in vele gevallen een historische constructie van de hiërarchie om zichzelf deze onfeilbare goddelijke waarde toe te kennen.

3. Een theologie die niet langer geloofwaardig is

Als wij werkelijk een christelijke vergadering van het volk van God willen, waarin allen zich met dezelfde waardigheid en gelijke rechten kunnen uiten, is een verandering in de leer van de Kerk noodzakelijk. Wie weet, misschien komt er in deze synode, dankzij de stempel van paus Franciscus, een frisse wind, zoals gebeurde bij Vaticanum II, op voorwaarde dat uiteindelijk de macht van "hen die met de opvolging in het bisschopsambt het zekere charisma van de waarheid hebben ontvangen" zich niet opdringt (nr. 13).

De christenen in het algemeen ontvluchten de starheid van hun bisschoppen en begeven zich in de richting van een nieuwe theologie die ver verwijderd is van letterlijkheid en dogmatisme. De bijbelverhalen hebben voor de christenen een andere betekenis dan die welke door de bisschoppen en hun theologen wordt verkondigd in pastorale brieven, homilieën en andere geschriften. De synode vraagt de leken de leer te volgen en neemt niet de moeite het nieuwe gevoel van de leken om het traditionele heilsmysterie en het goddelijk karakter van haar leer ter discussie te stellen waar ze duidelijk in tegenspraak zijn met wetenschap en cultuur. Zij luistert niet naar kritiek, zij behandelt die met neerbuigendheid en soms met minachting, als de vrucht van "het zaaien van verdeeldheid" (n. 21): "de raadpleging van het volk van God impliceert niet dat binnen de Kerk de democratische besluitvorming, gebaseerd op het principe van de meerderheid, aangenomen wordt. Want aan de basis van de deelname aan elk synodaal proces ligt een gedeelde passie voor de gemeenschappelijke zending van de evangelisatie en niet de vertegenwoordiging van tegenstrijdige belangen" (n. 14).

4. Een andere theologie en een andere Kerk zijn mogelijk

De nieuwe opvatting over menselijke kennis en werkelijkheid, over de meest recente bijbelstudies, over het samenleven met andere godsdiensten, over de eerbiediging van de mensenrechten en de idealen van een vergaande democratie en ecologie en over een samenwerkend deelnemen aan het sociaal-politieke leven bieden zeer geldige redenen voor het "samen op weg gaan" van de hele mensheid. Sociale bewegingen en NGO's, instellingen voor internationale samenwerking, vrijwilligerswerk en sommige parochies openen een gemeenschappelijke humanitaire weg waarin ook de Kerk wordt geëvangeliëerd. Zij kunnen haar boodschap, die in de loop der jaren vervormd en versteend is geraakt, weer op gang brengen en opbouwen.

Wij kunnen niet in detail weten wie Jezus van Nazareth historisch gezien was, omdat de oudste verslagen over zijn leven reeds bemiddeld zijn door het geloof van de discipelen en de Joodse en Grieks-Latijnse cultuur van zijn tijd. Wij kennen geen Jezus van de geschiedenis tout court: het is altijd die van het geloof van de eerste discipelen en dat is wat belangrijk is. Jezus Christus werd vervolgens historisch gereconstrueerd als de Christus en uitgewerkt door de cultuur en devotie van elke tijd. Hij is de Christus van de geschiedenis.

Welnu, de voorstelling van Jezus die historisch de overhand kreeg, is die van de Christus, de Zoon van God, letterlijk uitgedrukt. En daarmee samen ging de voorstelling van een almachtige en drie-enige God, schepper van de wereld, die erin handelt en haar voorziet van een grandioos heilsplan om ons te verlossen van de eeuwigdurende erfzonde. Dit is een uitstekende en doeltreffende uitwerking die tweeduizend jaar heeft standgehouden, maar die vandaag opnieuw moet worden geïnterpreteerd. Het is het zogenaamde Paasmysterie of Verlossing en dit vormt de hoofdkern van het geloof, geformuleerd in de apostolische Geloofsbelijdenis, de belijdenis van de eerste christenen. Deze grote metafoor betekent voor de gehele

mensheid eenheid, bemoediging en hoop, maar vandaag is het nodig ze te vernieuwen. En om dit te bereiken, moeten we de taal van vandaag spreken. Wij kunnen deze hoop niet presenteren als een verklaring van de geschiedenis. Het mysterie van de verlossing is niet een reeks van temporele opeenvolgingen van het voorbestaan van Jezus als de tweede persoon van de Drie-eenheid tot het paradijs als de eeuwige verlenging van het menselijk leven.

De incarnatie, dood en verrijzenis van Jezus, de reeks episoden die in de evangeliën gedetailleerd worden verhaald over zijn kindertijd, prediking en passie, missen voldoende historische ondersteuning. Toch zijn ze vol inspiratie en hoop. De synode moet zich oprecht buigen over de aard van het verhaal over Jezus, over God, over het Paasmysterie en over de populaire uitleg die wordt gegeven. Niet waarschuwen voor de symbolische waarde ervan is zich bezondigen aan een min of meer opzettelijk bedrog (zoals in het verhaal van *Unamuno* "San Manuel Bueno, heilige en martelaar").

Het geloof groeit met de intelligentie en openbaart zich het meest authentiek in harmonie met de wetenschap, in samenwerking met sociale initiatieven voor waardigheid en gelijkheid, en in dialoog met godsdiensten en humanismen die, atheïst of gelovige, openlijk werken aan een betere wereld. Een internationale hoop bezielt al deze bewegingen en menselijke groepen. De eendrachtige reis van de gehele mensheid wordt gevoed door de aderen van mededogen van vele mensen buiten de leer van de Kerk. Het lijkt wel of Jezus toen Jeruzalem en nu Rome heeft verlaten en zich bevindt bij de Samaritanen en de door de godsdienst verbannen mensen.

Er is geen goddelijke wet boven en buiten de universele dynamiek van de mensenrechten, waarvan vele seculiere vruchten van het evangelie zijn. Meer nog, we zouden het christendom kunnen omschrijven als een supra-ethiek van onvoorwaardelijke liefde die wordt uitgeoefend vanuit een hoop zonder zekerheid en die door allen op verschillende manieren wordt gedeeld, als een menselijke eigenschap.

Geloof en rede vullen elkaar aan om de wereld te verklaren en haar zin te geven, en zij worden aangevuld door de poëzie van de liefde. Er is geen heilige geschiedenis, parallel aan en onderscheiden van de grote kosmische geschiedenis waartoe wij behoren, beschreven door de wetenschap en bewonderd op grond van het geloof. Wij zijn evoluerende wezens, het resultaat van opeenvolgende opkomende eigenschappen van oermaterie, uitgaande van een even mysterieuze leegte. Wij zijn een verrassende explosie en veelvoudige vormen van energie, deeltjes, leven en bewustzijn. Deze realiteit moet holistisch en emergent worden begrepen. En laten we ze denken met de prachtige metaforen van de Schepping.

Wij kunnen geen transcendentie bevestigen die een wereld vormt die verschilt en gescheiden is van deze, noch een God boven en buiten die ons leven beheerst. Er is, ja, een transcendentie van het immanente, een onschendbare en heilige waarde van al wat er is. Er is een waardigheid en goede wil, geboren in het menselijk hart dat ontkiemt om boosaardigheid en beperking te overwinnen. Al deze ervaringen vormen elementen voor een nieuw verhaal voor de wereld van vandaag, geloofwaardiger dan de verinnerlijkte verlossing van de erfzonde. En dit is de grote en diepgaande hervorming die ik graag naar de synode zou zien komen.

De Kerk zou zich in de wereld kunnen situeren als een eenheid, samen met andere godsdiensten en humanismen, die persoonlijk en politiek bijdragen tot een betere en milieuvriendelijker wereld. In die zin zou men preken, homilies, ontmoetingen, retraites en overdenkingen kunnen beginnen met stil te staan bij het wonder van de werkelijkheid, haar evolutie en haar verschijningsvormen. Men zou informatie kunnen geven over het metaforische karakter van de taal, men zou uiteenzettingen kunnen geven over de toestand van de wereld en een beroep doen op mededogen. En van hieruit, ter nagedachtenis van Jezus en andere profeten, zorg dragen voor het hart waaruit de beste mensen geboren worden. Dit zou een permanente synode zijn, een viering van universeel vertrouwen in de werkelijkheid, wat in feite neerkomt op vertrouwen in God zonder te weten wie hij is en of hij er is.

Het document voelt deze vernieuwingen al enigszins aan en stelt dan ook: "Het perspectief van 'samen op weg gaan is bovendien nog breder en omvat de hele mensheid, met wie wij *vreugde en hoop, verdriet en angst* delen (GS, n. 1). Hoewel onmiddellijk daarna een exclusivistisch accent verschijnt dat het werk van anderen

devalueert: "Een synodale Kerk is vooral een profetisch teken, vooral voor een gemeenschap van landen die niet in staat is om een gezamenlijk project voor te stellen dat het welzijn van allen nastreeft" (n. 15).

Maar dit project, waarvan de slagkracht aan de internationale gemeenschap wordt ontzegd, wordt reeds door velen gedeeld, belicht en verwezenlijkt, en het is juist de katholieke dogmatiek die er afstand van neemt, omdat zij het beschouwt als vreemd aan de openbaring en aan de bovennatuurlijke oorsprong die elk project van waarde moet kenmerken. Het lijkt alsof alleen de bevrijding die voortvloeit uit mythische concepten zoals de incarnatie en bovennatuurlijke verlossing geldig is. Wij worden niet geconfronteerd met het achterhaalde "buiten de kerk is er geen heil", maar wel met de overtuiging dat het heil ons, christenen, toekomt.

5. Van de synodaliteit van de bisschoppen naar de Raad van het volk

De oude structuren van de Kerk verzetten zich tegen verandering. Zoals op vele andere gebieden van menselijke kennis en praktijk, verhinderen sociale evidentie en diepgewortelde collectieve conventies dat men zich openstelt voor nieuwe modellen en paradigma's. De Kerk blijft haar verklaringen baseren op een mythische lezing van de Bijbel, terwijl die vandaag wordt herzien, en op een waarheid die als onbetwistbaar wordt beschouwd. Vandaar dat het "samen op weg gaan" een zekere angst oproept: "De gemene valstrik die verdeeldheid zaait en het gemeenschappelijke op weg gaan verhindert, komt tot uiting in (...) en in de verleiding van een wereldse politieke wijsheid die beweert dat ze doeltreffender is dan een onderscheiding van de geesten" (n. 21).

Als schrijver beweeg ik mij in de marge en ben ik me bewust van de afstand tot degenen die in het centrum staan, van het feit dat deze positie zowel aanvaarding als afkeuring kan oproepen: daarom beperk ik mij tot het uiteenzetten van mijn visie en het aanbieden van mijn medewerking en beschikbaarheid voor dialoog. Ik heb zin om op hetzelfde niveau te staan en te werken aan een verandering zoals die welke het document aan Petrus toeschrijft na het bezoek van Cornelius: "Het gaat hier om een echte en diepgaande bekering, een pijnlijke en enorm vruchtbaar loslaten van zijn eigen culturele en religieuze referenties. Petrus aanvaardt om samen met heidenen het voedsel te eten dat voor hem tot dan toe niet toegestaan was en erkent het als een manier om in gemeenschap met God en met anderen te leven" (n. 23).

Wie weet zal de Kerk dit "pijnlijke en enorm vruchtbaar loslaten van haar eigen culturele en religieuze referenties", twintig eeuwen oud, niet hoeven door te maken en te aanvaarden wat als verboden werd beschouwd en niet op beslissende wijze werd nagestreefd, zoals democratie, de waarde van wetenschap, de optie voor de meest kwetsbaren; het collectieve bewustzijn opnieuw vullen met poëzie en betovering en de gelijkheid van de vrouw erkennen, niet ten opzichte van de katholieke man of het huidige lid van de clerus, maar in het gemeenschappelijke model van de diepgaande christelijke hervorming waar wij naar streven. Een convergentie van de hoop van alle groepen en godsdiensten te bevorderen en van een particuliere godsdienst over te stappen op een zinvolle lekenstaat. Ik aanvaard het langzame wandelen in langzame stappen binnen het kader van mogelijke verandering.